

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 11

REKENINGKUNDE V2

MODEL NOVEMBER 2019

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

**Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye, 'n 1 bladsy-formuleblad en
'n 11 bladsy-antwoordeboek.**

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n FORMULEBLAD vir finansiële aanwysers is by hierdie vraestel aangeheg. Jy mag dit gebruik indien nodig.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. ALLE bewerkings moet tot EEN desimale punt getoon word, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG 1: 40 punte; 30 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
BTW en rekonsiliasie	Begrippe en berekeninge Krediteure-rekonsiliasie Interne beheer

VRAAG 2: 45 punte; 40 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Vervaardiging	Begrippe Grootboekrekeninge Vertolking van eenheidskoste

VRAAG 3: 40 punte; 30 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Begrotings	Begrippe Debiteure-invorderingskedge Kontantbegroting Interne beheer

VRAAG 4: 25 punte; 20 minute	
Onderwerp van die vraag:	Hierdie vraag integreer:
Beheer van bedryfskapitaal	Ontleding en vertolking van kontant, voorraad, debiteure en krediteure

VRAAG 1: BTW EN REKONSILIASIE**(40 punte; 30 minute)****1.1 BTW**

Monde Winkels, waarvan Tom Monde die eienaar is, is op 'n eenmaandperiode vir BTW geregistreer. Jy word voorsien van die inligting uit die joernale vir Augustus 2019. Die BTW-koers is 15%.

GEVRA:

1.1.1 Verduidelik wat met *belasting op toegevoegde waarde* bedoel word. (2)

1.1.2 Bereken die volgende:

(a) Bedrag van verkope (BTW uitgesluit) uit die KOJ (3)

(b) BTW-insetbedrag uit die KBJ (3)

(c) BTW-uitsetbedrag uit die DJ (2)

1.1.3 Tom het nie genoeg geld in sy bankrekening om SAID vir BTW te betaal nie. Die banksaldo is tans met ongeveer R50 000 oortrokke. Watter raad sou jy aan Tom gee om:

- Die probleem nou op te los
 - Die probleem in die toekoms op te los
- (4)

INLIGTING UIT DIE JOERNALE:**A. Kontantontvangstejoernaal**

	R
Totaal van Verkope-kolom	
Totaal van Debiteurekontrole-kolom	420 000
Totaal van Diverserekening-kolom	0
Totaal van BTW-uitset-kolom	141 300

B. Kontantbetalingsjoernaal

	R
Totaal van Handelsvoorraad-kolom	248 000
Totaal van Krediteurekontrole-kolom	494 000
Totaal van Diverserekening-kolom (alle toerusting)	580 000

C. Debiteurejoernaal

	R
Verkope (vrygestel van BTW)	345 000

1.2 KREDITEURE-REKONSILIASIE EN INTERNE BEHEER

Madi Handelaars koop goedere op krediet van Pine Verskaffers. Die onderneming het vir April 2019 'n staat van die krediteur ontvang.

GEVRA:

- 1.2.1 Verduidelik hoe die Krediteure-rekonsiliasiestaat die onderneming kan help ten opsigte van hulle interne beheermaatreëls. Noem EEN punt. (2)
- 1.2.2 Bereken die korrekte saldo van Pine Verskaffers in die Krediteuregrootboekrekening van Madi Handelaars. Toon die veranderinge aan die syfer R117 180. (10)
- 1.2.3 Stel 'n Krediteure-rekonsiliasiestaat vir Pine Verskaffers op 30 April 2019 op. (10)
- 1.2.4 Die eienaar van Madi Handelaars is nie heeltemal tevrede met die diens en gehalte van goedere wat van Pine Verskaffers ontvang is nie. Noem TWEE faktore wat hy moet oorweeg voordat hy van verskaffer verander. (4)

INLIGTING:**A. Krediteuregrootboek van Madi Handelaars**

PINE VERSKAFFERS (CL1)					
DATUM			DEBIET	KREDIET	SALDO
2019 April	01	Saldo			44 220
	05	Rente		780	45 000
	08	Faktuur 153		54 000	99 000
	10	Tjek 1449	22 500		76 500
	12	Debietnota 746	5 760		70 740
	15	Faktuur 111		27 300	98 040
	17	Faktuur 214		91 500	189 540
	21	Faktuur 273		20 250	209 790
	24	Debietnota 966		5 400	215 190
	27	Joernaalbewys 490	3 600		211 590
	31	Tjek 2346	93 000		118 590
		Afslag	1 410		117 180

B. Staat ontvang op 30 April 2019:

PINE VERSKAFFERS					
Posbus 159, Pretoria, 0001			Tel.: 012 348 2340		
Madi Handelaars			Datum: 25 April 2019		
Posbus 3131			Kredietlimiet: R90 000		
Shayas, 0945			Betalingbepalings: 60 dae		
Rente op agterstallige rekeninge: 6%					
DATUM			DEBIET	KREDIET	BEDRAG
2019 April	01	Rekening gelewer			44 220
	05	Rente	780		45 000
	08	Faktuur 153	54 000		99000
	10	Kwitansie 491		22 500	76 500
		Korting		480	76 020
	12	Kredietnota 511		6 570	69 450
	17	Faktuur 214	91 500		160 950
	19	Kwitansie 654		84 000	76 950
	21	Faktuur 273	50 250		127 200
	24	Kredietnota 632		5 400	121 800

C. Addisionele inligting:

- Die korting van R480 ontvang van Pine Verskaffers op 10 April 2019 is foutiewelik in die boeke van Madi Handelaars uitgelaat.
- Faktuur 111 is foutiewelik in die rekening van Pine Verskaffers in die Krediteuregrootboek van Madi Handelaars getoon. Dit verwys na handelsware wat by 'n ander verskaffer, Pilot Verskaffers, gekoop is.
- Goedere wat op 12 April 2019 teruggestuur is, is korrek in die staat van Pine Verskaffers opgeteken. Die inskrywing in die boeke van Madi Handelaars is foutief.
- Pine Verskaffers het 'n fout op die staat tydens die optekening van Faktuur 273 gemaak.
- Kwitansie 654 is foutiewelik in die staat van Pine Verskaffers getoon. Hierdie transaksie het nie op Madi Handelaars betrekking nie en sal in die volgende staat reggestel word.
- Pine Verskaffers koop ook goedere op krediet by Madi Handelaars. Verwys na Joernaalbewys 490. Madi Handelaars het 'n debietbalans van die Debiteuregrootboek oorgeplaas. Hierdie inskrywing is nie deur Pine Verskaffers opgeteken nie.
- Die transaksie op 24 April 2019 het betrekking op handelsware wat aan Pine Verskaffers teruggestuur is.
- Die staat toon transaksies tot en met 25 April 2019.

VRAAG 2: VERVAARDIGING**(45 punte; 40 minute)**

- 2.1 Kies EEN term vir elk van die volgende beskrywings deur 'n kostekategorie uit die lys hieronder te kies. Skryf slegs die kostekategorie langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

verkoop- en verspreidingskoste; direkte arbeidskoste;
direkte materiaalkoste; administrasiekoste; fabrieksbokoste

- 2.1.1 Salaris van die fabrieksvoorman
- 2.1.2 Oninbare skulde
- 2.1.3 Skryfbehoeftes en telefoonuitgawes
- 2.1.4 Lone betaal aan werkers in die produksieproses (4)

2.2 **GALANE VERVAARDIGERS**

Galane Vervaardigers maak handdoeke. Die inligting hieronder is uit hulle finansiële rekords vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2019.

GEVRA:

Gebruik die inligting wat verskaf is om die volgende rekeninge in die Algemene Grootboek te voltooi:

- 2.2.1 Goedere-in-bewerking-voorraadrekening (10)
- 2.2.2 Klaarproduktevoorraad-rekening (7)
- 2.2.3 Fabrieksbokoste-rekening (15)

INLIGTING:**A. Saldo's geneem uit die rekords van Union Vervaardigers:**

	28 Februarie 2019	1 Maart 2018
	R	R
Fabrieks- indirekte materiaal	2 630	3 480
Goedere-in-bewerking-voorraad	38 300	33 150
Klaarproduktevoorraad	34 100	15 250

B. Opsomming van transaksies vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019

	R
Grondstowwe aangekoop (alles aan die fabriek uitgereik)	516 000
Fabrieks- indirekte materiaal aangekoop	21 560
Direkte arbeid	?
Indirekte arbeid	24 350
Fabrieksbestuurder se salaris	65 060
Huuruitgawe	39 200
Versekering	8 700
Water en elektrisiteit	16 500
Oninbare skulde	2 980
Diverse fabrieksuitgawes	25 750
Verkoopsnetto van handelskorting	1 800 000

C. Addisionele inligting:

- (a) Die winsopslag-% wat by die prysbepaling van goedere gebruik word, is 60%. Handelskortings van R100 000 is toegestaan.
- (b) Grondstowwe:
- R16 000 is vir die vervoer van grondstowwe betaal.
 - Grondstowwe is aan die verskaffers teruggestuur, R20 000.
- LET WEL:** Geen inskrywing is vir hierdie items opgeteken nie.
- (c) Tweederdes van die versekeringsuitgawe het op die fabriek betrekking.
- (d) Water en elektrisiteit moet aan die fabriek, verkoopsafdeling en die kantoor in die verhouding 4 : 1 : 1 onderskeidelik toegeken word.
- (e) 65% van die huuruitgawe moet aan die fabriek toegeken word.

2.3 MOTHO SKOENFABRIEK

Motho Skoenfabriek vervaardig een soort sportskoen. Die fabriek het gedurende die jaar 13 800 pare skoene gemaak en al die pare is verkoop. Daar was geen goedere-in-bewerking-voorraad aan die begin of aan die einde van die jaar nie.

- 2.3.1 Bereken die direkte materiaalkoste per eenheid. (2)
- 2.3.2 Bereken die gelykbreekpunt op 31 Mei 2019. (4)
- 2.3.3 Verduidelik waarom die eienaar NIE met die onderneming se produksievlak tans tevrede is NIE. Haal syfers of indikatorters aan. (3)

	R
Direkte materiaalkoste	2 070 000
Direkte arbeidskoste	2 992 000
Fabrieksbokoste	872 000
Vaste koste	1 514 000
Veranderlike koste per eenheid	155
Verkope per eenheid (paar)	259

VRAAG 3: BEGROTINGS**(40 punte; 30 minute)**

Jy word van 'n onvolledige Debiteure-invorderingskedule en 'n uittreksel uit die Kontantbegroting van Cosmo Handelaars vir drie maande geëindig 31 Desember 2019 voorsien. Die eienaar is Kagiso Cosmo.

GEVRA:

3.1 Beantwoord die volgende vrae:

3.1.1 Wat is die hoofdoel daarvan om 'n Kontantbegroting te voltooi? (2)

3.1.2 Noem TWEE items wat in die Kontantbegroting sal verskyn, maar NIE in die Geprojekteerde Inkomstestaats NIE. (2)

3.1.3 Noem TWEE items wat in die Geprojekteerde Inkomstestaats sal verskyn, maar NIE in die Kontantbegroting NIE. (2)

3.2 Voltooi die Debiteure-invorderingskedule en tel dit vir November en Desember 2019 op. (9)

3.3 Bereken die ontbrekende syfers soos aangedui deur **A–G** in die Kontantbegroting. Verwys na inligting (a) tot (f) hieronder. (15)

3.4 Om verkope en die getal klante te laat toeneem, beplan Kagiso om te adverteer dat kredietlimiete vir alle kredietklante na R40 000 verhoog sal word en nuwe klante mag gedurende Januarie 2020 rekeninge oopmaak.

Verduidelik TWEE faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy kredietlimiete verhoog. (2)

3.5 Verwys na addisionele inligting (g) met betrekking tot aflewerings aan klante.

- Verskaf berekenings vir die volgende drie jaar om jou mening te ondersteun.
- Verduidelik TWEE ander faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy 'n finale besluit neem.
- Moet die eienaar, Kagiso, Opsie 1 of Opsie 2 kies? Gee redes. (8)

INLIGTING:**A. Debiteure-invorderingskedule van Cosmo Handelaars vir die periode geëindig 31 Desember 2019:**

Maand	Kredietverkope (R)	Debiteure-invordering		
		Oktober (R)	November (R)	Desember (R)
Augustus	240 000	60 000		
September	360 000	144 000		
Oktober	300 000	85 500		
November	330 000			
Desember	330 000			

B. Uittreksel uit die Kontantbegroting vir 2019:

	Oktober (R)	November (R)	Desember (R)
ONTVANGSTE			
Kontantverkope	?	A	?
Ontvangste van debiteure	334 250	B	?
Lening van ATM Bank (12% p.j.)	180 000		
BETALINGS			
Kontantaankope	61 950	63 150	C
Betalings aan krediteure	262 200	364 800	D
Rente op lening	0	1 800	E
Terugbetaling van lening		18 000	8 000
Lone	30 000	34 375	F
Advertensies	?	G	
Rente-uitgawe	1 600	2 000	2 000
Aankoop van motorfiets (vir aflewering)	25 000	2 100	2 100
Petrol vir afleweringmotorfiets		1 000	1 000

Addisionele inligting:**(a) Verwagte invordering by debiteure:**

- 30% van debiteure vereffen hulle rekeninge gedurende die transaksiemaand van verkope om 5% afslag vir stiptelike betaling te ontvang.
- 40% vereffen hulle rekeninge in die maand wat op die transaksiemaand volg.
- 25% vereffen hulle rekeninge in die tweede maand na die transaksiemaand.
- 5% word gedurende die derde maand as oninbaar afgeskryf.

(b) Totale verkope

2019		
Oktober	November	Desember
R400 000	R440 000	R440 000

- Daar word verwag dat 75% van verkope op krediet sal wees; die res is kontant.

(c) **Totale aankope**

2019		
Oktober	November	Desember
R206 500	R210 500	R185 600

- 30% van alle aankope is kontant; die res is op krediet.
- Krediteure word twee maande na die aankoop van voorraad betaal.

(d) **Lening en rente op lening:**

Die rente op die lening en die maandelikse leningspaaielemente is aan die einde van elke maand betaalbaar. Rente word nie gekapitaliseer nie en die rentekoers het nie gedurende die jaar verander nie. Die lening is op 31 Oktober 2019 verkry.

(e) **Lone:**

In Oktober sal die onderneming ses werknemers hê, wat elk 'n loon van R1 250 per week verdien. Al die werknemers se lone word op Vrydae betaal. Daar is vier Vrydae in Oktober, vyf Vrydae in November en vier Vrydae in Desember 2019.

Een werknemer sal op 31 Oktober 2019 bedank en die oorblywende werknemers sal vanaf 1 November 2019 'n 10%-verhoging kry. Die onderneming beplan om nog twee personeellede teen dieselfde weeklikse loon soos op 1 Desember 2019 in diens te neem.

(f) **Advertensies:**

Die advertensiebegroting sal met ingang van 1 Desember 2019 met 6% toeneem.

(g) **Motorfiets vir afleverings:**

Die eienaar, Kagiso, het begroot om goedere by klante af te lewer. Hy het twee opsies:

Opsie 1: Koop 'n motorfiets by Speedy Bikes

'n Deposito van R25 000 sal in Oktober aan die verskaffer betaal word. Maandelikse paaielemente van R2 100. Kagiso het hiervoor begroot, asook R1 000 per maand vir maandelikse petrolkoste. Hy neem aan dat petrolpryse met die wisselkoers toeneem en afneem en dat R1 000 per maand oor die volgende drie jaar realisties is.

Opsie 2: DD Afleverings om die goedere af te lewer

Met hierdie opsie sal dit nie vir Kagiso nodig wees om die motorfiets te koop nie. DD Afleverings sal 'n vaste tarief van R4 000 per maand vir die afleveringsdiens betaal vir die 12 maande wat op 1 November 2019 begin. Hulle sal hierdie koers daarna met 5% per jaar met ingang van 1 November in 2020 en 2021 verhoog.

VRAAG 4: BEHEER VAN BEDRYFSKAPITAAL**(25 punte; 20 minute)**

Jy word voorsien van inligting uit die rekords van Umgeni Meubileerders vir die laaste twee finansiële jare geëindig 28 Februarie. Die onderneming verkoop tafels en stoele.

Die eienaar, Mary Benn, wil graag jou raad hê oor die beheer van haar bedryfskapitaal. Verwys na die vrae hieronder en haal syfers of finansiële aanwysers aan om jou kommentare te ondersteun.

GEVRA:**4.1 Kontant in lopende bankrekening:**

Lewer kommentaar op die kontant in die lopende bankrekening. Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt. Haal syfers aan. (4)

4.2 Handelsvoorraad:

4.2.1 Bereken die voorraadhouingsperiode vir 2019. Gebruik gemiddelde voorraad in jou berekening. (4)

4.2.2 Lewer kommentaar op die voorraadomsetsnelheid en die voorraadhouingsperiode vir 2019. Haal syfers of aanwysers aan. Verduidelik waarom sy hieroor bekommerd behoort te wees. Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt. (5)

4.3 Verkoopstrategieë:

4.3.1 Mary het twee doelbewuste strategieë gebruik om verkope in 2019 te verbeter. Identifiseer die TWEE strategieë. Haal die betrokke syfers aan. (4)

4.3.2 Hou in gedagte dat die voorraad se kosprys met die inflasiekoers van 6% verhoog het en verskaf bewyse dat hierdie strategieë tot die onderneming se voordeel was. Haal syfers aan. (4)

4.4 Debiteure en krediteure:

Lewer kommentaar daarop of Mary haar debiteure en krediteure op toepaslike wyse beheer het of nie. Haal syfers aan. Watter uitwerking sou dit op die onderneming hê? (4)

INLIGTING:

A.	Syfers uit die Grootboek:	2019	2018
	Totale verkope	R667 000	R512 000
	Kontantverkope	R220 000	R270 000
	Kredietverkope	R447 000	R242 000
	Koste van verkope	R460 000	R320 000
	Bruto wins	R207 000	R192 000
	Vaste deposito by Ace Bank (11% p.j.)	R80 000	R300 000
	Kontant in die lopende bankrekening	R405 000	R120 000
	Handelsvoorraad	R170 000	R85 000
B.	Finansiële aanwysers:		
	Winsopslag-%	45%	60%
	Voorraadomsetsnelheid	3,6 keer	5,6 keer
	Gemiddelde voorraadhouingsperiode	?	66 dae
	Gemiddelde debiteure-invorderingsperiode	40 dae	26 dae
	Gemiddelde krediteure-betalingsperiode	38 dae	30 dae

25

TOTAAL: 150

**GRAAD 11 REKENINGKUNDE:
FORMULEBLAD VIR FINANSIËLE AANWYSERS**

$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Totale verdienste per vennoot}}{\text{Gemiddelde eienaarsbelang van vennoot}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Gemiddelde eienaarsbelang}} \times \frac{100}{1}$	
Bedryfsbates : Bedryfslaste	(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	
(Handel en ander ontvangbares + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste		
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Kredietaankope}} \times \frac{365}{1}$	
$\frac{\text{Gemiddelde voorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365 \text{ of } 12}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde voorraad}}$	
Langtermynlenings : Eienaarsbelang	Totale bates : Totale laste	

NAAM:

KLAS:

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

REKENINGKUNDE V1

GRAAD 11

MODEL NOVEMBER 2019

SPESIALE ANTWOORDEBOEK

VRAAG	TOTALE PUNTE	PUNT BEHAAL	GEMODEREERDE PUNT	MODERATOR PARAAF
1	40			
2	45			
3	40			
4	25			
TOTAAL	150			

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 10 bladsye.

VRAAG 1: BTW EN REKONSILIASIE**(40 punte; 30 minute)****1.1 BTW****1.1.1** Verduidelik wat met *belasting op toegevoegde waarde* bedoel word.

2

1.1.2 Bereken die volgende:

- (a) Bedrag van verkope (vrygestel van BTW) uit die KOJ
- (b) BTW-insetbedrag uit die KBJ
- (c) BTW-uitsetbedrag uit die DJ

8

1.1.3 Tom het nie genoeg geld in sy bankrekening om SAID vir BTW te betaal nie. Die banksaldo is tans met ongeveer R50 000 oortrokke. Watter raad sou jy aan Tom gee om:

- Die probleem nou op te los
- Die probleem in die toekoms op te los

4

1.2 KREDITEURE-REKONSILIASIE EN INTERNE BEHEER

- 1.2.1** Verduidelik hoe die Krediteure-rekonsiliasiestaat die onderneming kan help ten opsigte van hulle interne beheermaatreëls. Noem EEN punt.

2

- 1.2.2** Bereken die korrekte saldo van Pine Verskaffers in die Krediteure-grootboekrekening van Madi Handelaars. Toon die veranderinge aan die syfer R117 180.

10

- 1.2.3** Krediteure-rekonsiliasiestaat op 30 April 2019

10

- 1.2.4** Die eienaar van Madi Handelaars is nie heeltemal tevrede met die diens en gehalte van goedere wat van Pine Verskaffers ontvang is nie. Noem TWEE faktore wat hy moet oorweeg voordat hy van verskaffer verander.

4

TOTALE PUNTE
40

2.2.3

FABRIEKSBOKOSTE

15

2.3 MOTHO SKOENFABRIEK

2.3.1 Bereken die direkte materiaal koste per eenheid.

2

2.3.2 Bereken die gelykbreekpunt op 31 Mei 2019.

4

2.3.3 Verduidelik waarom die eienaar NIE met die onderneming se produksievlak tans tevrede is NIE. Haal syfers of indikators aan.

3

TOTALE PUNTE

45

VRAAG 3: BEGROTINGS**(40 punte; 30 minute)**

3.1.1

Wat is die hoofdoel daarvan om 'n Kontantbegroting te voltooi?

2

3.1.2

Noem TWEE items wat in die Kontantbegroting sal verskyn, maar NIE in die Geprojekteerde Inkomstestaat NIE.

2

3.1.3

Noem TWEE items wat in die Geprojekteerde Inkomstestaat sal verskyn, maar NIE in die Kontantbegroting NIE.

2

3.2

Debiteure-invorderingskedule van Cosmo Handelaars vir die periode geëindig 31 Desember 2019:

		Debiteure-invordering		
Maand	Kredietverkope (R)	Oktober (R)	November (R)	Desember (R)
Augustus	240 000	60 000		
September	360 000	144 000		
Oktober	300 000	85 500		
November	330 000			
Desember	330 000			
		289 500		

9

3.3

Bereken die ontbrekende syfers soos aangedui deur A–G in die Kontantbegroting. Verwys na inligting (a) tot (f).

	BEREKENINGS	ANTWOORDE
A		
B		
C		
D		
E		
F		
G		

15

3.4

Verduidelik TWEE faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy kredietlimiete verhoog.

2

3.5

Verskaf berekenings vir die volgende drie jaar om jou mening te ondersteun.

Opsie 1: Koop 'n motorfiets	
Opsie 2: Gebruik DD Aflewerings	

Verduidelik TWEE ander faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy 'n finale besluit neem.

Moet die eienaar, Kagiso, Opsie 1 of Opsie 2 kies? Gee redes.

8

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 4: BEHEER VAN BEDRYFSKAPITAAL**(25 punte; 20 minute)****4.1****Lewer kommentaar op die kontant in die lopende bankrekening.****Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt. Haal syfers aan.**

4

4.2.1**Bereken die voorraadhoudingsperiode vir 2019. Gebruik gemiddelde voorraad in jou berekening.**

4

4.2.2**Lewer kommentaar op die voorraadamsetsnelheid en die voorraadhoudingsperiode vir 2019. Haal syfers of aanwysers aan. Verduidelik waarom sy hieroor bekommerd behoort te wees.****Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt.**

5

- 4.3.1 Mary het twee doelbewuste strategieë gebruik om verkope in 2019 te verbeter. Identifiseer die TWEE strategieë. Haal die betrokke syfers aan.

	Verduideliking (met syfers)
Strategie 1	
Strategie 2	

4

- 4.3.2 Hou in gedagte dat die voorraad se kosprys met die inflasiekoers van 6% verhoog het en verskaf bewyse dat hierdie strategieë tot die onderneming se voordeel was. Haal syfers aan.

4

- 4.4 Lewer kommentaar daarop of Mary haar debiteure en krediteure op toepaslike wyse beheer het of nie. Haal syfers aan.

Lewer kommentaar op watter uitwerking dit op die onderneming sou hê.

4

TOTALE PUNTE
25

TOTAAL: 150

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 11

REKENINGKUNDE V2

MODEL NOVEMBER 2019

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord verkeerd is, sien die bewerkings na wat gegee is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra dit nie die metodepunt vir die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders aangedui, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. As geen + of – teken of hakie gegee is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui, ken deelpunte toe om tussen die gehalte van kandidate se antwoorde te onderskei.
7. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie 'n finale negatiewe syfer wees nie.
8. Waar metodepunte vir die bewerking toegeken word, moet die nasiener die redelikheid van die antwoord ondersoek en ten minste een deel moet reg voor die punt toegeken word.
9. Bewerking beteken kontroleer bewerking. Een deel korrek beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, –, x, ÷, wees of per memo.
10. By berekeninge moenie punte toeken as die teller en noemer omgeruil is nie – dit is ook van toepassing op verhoudings.
11. Wanneer metodepunte toegeken word, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☐.
12. Wees bedag daarop dat kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf.
13. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 10 bladsye.

VRAAG 1: BTW EN REKONSILIASIE**(40 punte; 30 minute)****1.1 BTW****1.1.1 Verduidelik wat met *belasting op toegevoegde waarde* bedoel word.**

Belasting op verkope van goedere (gehef op die koper deur die verkoper) ✓✓

2

1.1.2 Bereken die volgende:**(a) Bedrag van verkope (vrygestel van BTW) uit die KOJ**

$$141\,300 \checkmark \times 100/15 \checkmark = R942\,000 \checkmark$$

(b) BTW-insetbedrag uit die KBJ

$$(248\,000 + 580\,000) \times 0,15 = R124\,200 \checkmark \checkmark \text{ een deel korrek}$$

(c) BTW-uitsetbedrag uit die DJ

$$345\,000 \checkmark \times 15/115 \checkmark = R45\,000 \checkmark \text{ een deel korrek}$$

8

1.1.3 Tom het nie genoeg geld in sy bankrekening om SAID vir BTW te betaal nie. Die banksaldo is tans met ongeveer R50 000 oortrokke. Watter raad sou jy aan Tom gee om:**• Die probleem nou op te los**

Leen fondse, bring kapitaal in (enige geldige oplossing) ✓✓

• Die probleem in die toekoms op te los

Beter begroting – BTW teen klante gehef moet vir terugbetaling geoormerk word, nie op bates spandeer word nie.

Maak seker dat verkoopprijs realisties is om fondse te genereer om die onderneming behoorlik te bedryf. ✓✓

4

1.2 KREDITEURE-REKONSILIASIE EN INTERNE BEHEER**1.2.1 Verduidelik hoe die Krediteure-rekonsiliasiestaat die onderneming kan help ten opsigte van hulle interne beheermaatreëls. Noem EEN punt.**

EEN geldige punt ✓✓

- Dit sal die onderneming help om foute/weglatings in hulle boeke op te spoor.
- 'n Betroubare eksterne dokument is beskikbaar (m.a.w. staat) om die onderneming se rekords te verifieer.
- Dit sal foute/weglatings toon in die staat wat ontvang is.
- Spoor bedrieglike bedrywighede op en tree op/Dit sal die korrekte saldo toon wat aan die krediteure betaal moet word.

2

1.2.2 Bereken die korrekte saldo van Pine Verskaffers in die Krediteure-grootboekrekening van Madi Handelaars. Toon die veranderinge aan die syfer R117 180.

$$117\,180 \checkmark - 480 \checkmark \checkmark - 27\,300 \checkmark \checkmark - 810 \checkmark \checkmark - 10\,800 \checkmark \checkmark$$

$$= R77\,790 \checkmark$$

10

1.2.3 Krediteure-rekonsiliasiestaat op 30 April 2019

Saldo per rekeningstaat	121 800	✓
Krediteer bedrag om faktuur reg te maak wat te hoog aangegee is	(30 000)	✓✓
Debiteer bedrag foutiewelik gekrediteer	84 000	✓✓
Oordrag van saldo	(3 600)	✓✓
Krediteer betaling na staat se datum	(93 000)	✓
Krediteer korting na staat se datum	(1 410)	✓
Korrekte saldo	77 790	✓

10

1.2.4 Die eienaar van Madi Handelaars is nie heeltemal tevrede met die diens en gehalte van goedere wat van Pine Verskaffers ontvang is nie. Noem TWEE faktore wat hy moet oorweeg voordat hy van verskaffer verander.

Twee geldige faktore ✓✓ ✓✓

- Die kredietterme wat aangebied word
- Sal hulle korting bied vir vroeë betalings
- Sal alternatiewe verskaffer aan die eise van die onderneming kan voldoen
- Die gehalte van die produkte wat hulle kan lewer

4

TOTALE PUNTE

40

VRAAG 2: VERVAARDIGING**(45 punte; 40 minute)**

2.1 Gee EEN term vir elk van die beskrywings deur 'n kostekategorie uit die lys te kies.

2.1.1	Fabrieksbokoste	✓
2.1.2	Verkoop- en verspreidingskoste	✓
2.1.3	Administrasiekoste	✓
2.1.4	Direkte arbeidskoste	✓

4

2.2.1 **ALGEMENE GROOTBOEK VAN GALANE VERVAARDIGERS**
GOEDERE-IN-BEWERKING-VOORRAAD

2018 Mrt.	1	Saldo a/b	33 150 ✓	2019 Feb.	28	Klaar-produkte-voorraad	1 206 350 ☑
2019 Feb.	28	Direkte materiaalkoste 516 000 ✓ + 16 000 ✓ – 20 000 ✓	512 000 ☑			Saldo a/d	38 300 ✓
		Direkte arbeidskoste	519 650 ☑				
		Fabrieks-bokoste	179 850 ☑				
			1 244 650				1 244 650
2019 Mrt.		Saldo a/b	38 300 ✓				

10

2.2.2 **KLAARPRODUKTEVOORRAAD**

2018 Mrt.	1	Saldo a/b	15 250	2019 Feb.	28	Koste van verkope (1 800 000 ✓ + 100 000 ✓) ÷ 1,6 ✓	1 187 500 ☑
2019 Feb.	28	Goedere-in-bewerking	1 206 350 ☑			Saldo a/d	34 100 ✓
			1 221 600				1 221 600
2019 Mrt.	1	Saldo a/b	34 100 ✓				

7

2.2.3

FABRIEKSBOKOSTE

2019 Feb.	28	Indirekte arbeid (24 350 + 65 060)	89 410 ✓✓	2019 Feb.	28	Goedere-in- bewerking	179 850 ✓
		Indirekte materiaalkoste 3 480✓+21 560✓ – 2 630✓	22 410 ✓				
		Huuruitgawe 39 200 x 65/100	25 480 ✓✓				
		Versekering 8 700 x 2/3	5 800 ✓✓				
		Water en elektrisiteit 16 500✓ x 4/6✓	11 000 ✓				
		Diverse fabrieks- uitgawes	25 750 ✓				
			179 850				179 850

-1 vreemde inskrywing Oninbare skulde

15

2.3 **MOTHO SKOENFABRIEK**2.3.1 **Bereken die direkte materiaalkoste per eenheid.**

$$\frac{2070\,000}{13\,800} = R150 \checkmark \checkmark$$

2

2.3.2 **Bereken die gelykbreekpunt op 31 Mei 2019.**

$$\frac{1\,514\,000 \checkmark}{259 \checkmark - 155 \checkmark} = 14\,558 \text{ eenhede } \checkmark$$

4

2.3.3 **Verduidelik waarom die eienaar NIE met die onderneming se produksievlak tans tevrede is NIE. Haal syfers of indikators aan.**

Verduideliking ✓✓ Syfer ✓

Die onderneming maak 758 eenhede minder as die GBP (14 558 – 13 800).
 Die onderneming het 'n verlies van 758 eenhede gemaak.
 Die onderneming maak 758 eenhede minder as die gelykbreekpunt.

3

TOTALE PUNTE

45

VRAAG 3: BEGROTINGS**(40 punte; 30 minute)****3.1.1****Wat is die hoofdoel daarvan om 'n Kontantbegroting te voltooi?**

Projekteer toekomstige kontantvloei (invloei en uitvloei)
 Projekteer die kontantvloei/bepaal die ontvangste en betalings in die toekoms
 Beheer die kontant/Bereken die banksaldo

2

3.1.2**Noem TWEE items wat in die Kontantbegroting sal verskyn, maar NIE in die Geprojekteerde Inkomstestaat NIE.**

Enige TWEE items ✓ ✓ Aanvaar geldige alternatiewe

Aankoop van bates, Lening, Vaste deposito, Betaling aan krediteure,
 Invordering van debiteure

2

3.1.3**Noem TWEE items wat in die Geprojekteerde Inkomstestaat sal verskyn, maar NIE in die Kontantbegroting NIE.**

Enige TWEE items ✓ ✓ Aanvaar geldige alternatiewe

Waardevermindering/Korting toegestaan/ontvang/Oninbare
 skulde/Voorsiening vir oninbare skulde aansuiwering

2

3.2**Debiteure-invorderingskedge van Cosmo Handelaars vir die periode geëindig 31 Desember 2019:**

		Debiteure-invordering		
Maand	Kredietverkope (R)	Oktober (R)	November (R)	Desember (R)
Augustus	240 000	60 000		
September	360 000	144 000	90 000✓	
Oktober	300 000	85 500	120 000✓	75 000✓
November	330 000		94 050✓✓	132 000✓
Desember	330 000			94 050✓
		289 500	304 050✓	301 050✓

9

3.3

Bereken die ontbrekende syfers soos aangedui deur A–G in die Kontantbegroting. Verwys na inligting (a) tot (f).

	BEREKENINGS	ANTWOORDE
A	$440\,000 \times 25\%$ or $330\,000 \frac{25}{75}$	110 000 ✓✓
B	Sien 3.2	304 050 ✓
C	$185\,600 \times 30\%$	55 680 ✓✓
D	$206\,500 \times 70\%$	144 550 ✓✓
E	$(180\,000 - 18\,000) \times 0,12 \checkmark \div 12 \checkmark$	1 620 ✓ Een deel korrek
F	$(1\,250 + 10\%) \times 7 \checkmark \times 5 \checkmark$	38 500 ✓
G	$6\,731 \times \frac{100}{106} \checkmark$	6 350 ✓

15

3.4

Verduidelik TWEE faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy kredietlimiete verhoog.

Enige TWEE geldige faktore ✓✓ ✓✓

- Keur debiteure vooraf behoorlik/Agtergrondkontrole.
- Neem die toename in die risiko van oninbare skulde in aanmerking.
- Verifieer die invordering van elke debiteur voordat die limiet verhoog word.
- Verhoog krediete slegs vir klante wat hulle skuld stiptelik betaal.

2

3.5

Verskaf berekenings vir die volgende drie jaar om jou mening te ondersteun.

Opsie 1:	
Koop 'n motorfiets	$25\ 000 + (3\ 100 \times 36) = R136\ 600$ ✓ ☒
Opsie 2:	
Gebruik DD Afleverings	48 000 50 400 52 920 $(R4\ 000 \times 12) + (R4\ 200 \times 12) + (R4\ 410 \times 12) = R151\ 320$ ✓ ☒

Verduidelik TWEE ander faktore wat Kagiso in aanmerking moet neem voordat hy 'n finale besluit neem.

Enige TWEE geldige faktore, bv. ✓ ✓

Bestuurder van die motorfiets/Versekering/Betroubaarheid van diensverskaffer/Of klante vir afleverings kan betaal, ens.

Moet die eienaar, Kagiso, Opsie 1 of Opsie 2 kies? Gee redes.

Opsie ____ óf 1 óf 2 met redes ✓✓

8

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 4: BEHEER VAN BEDRYFSKAPITAAL**(25 punte; 20 minute)****4.1****Lewer kommentaar op die kontant in die lopende bankrekening.**

Die netto toename in die kontantsaldo was R285 000/van R120 000 tot R405 000. ✓✓

Vaste deposito het afgeneem (verval); 'n invloei van R220 000. Dit sou die toename in die banksaldo kon verklaar (indien geld nie gebruik is nie).

Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt. Haal syfers aan.

Mary moes die geld herbelê het/die beleggingsperiode van die vaste deposito verleng het. Dit sal hoër 'n rente verdien (11% p.j.) as die rente op die lopende rekening.

Tensy sy dit vir 'n spesifieke dringende doel hou, behoort sy die meeste hiervan in die vaste deposito te belê sodat sy 'n opbrengs (van 11%) kan verdien. ✓✓

4

4.2.1**Bereken die voorraadhoudingsperiode vir 2019. Gebruik gemiddelde voorraad in jou berekening.**

$$\frac{\frac{1}{2}(170\,000 + 85\,000)}{460\,000} \times 365 \text{ of } 12$$

$$= \frac{127\,500}{460\,000} \times 365 \text{ of } 12$$

$$= 101 \text{ dae of } 3,3 \text{ maande}$$

OF gebruik die 'STR': $365/3,6 = 101 \text{ dae}$ of $12/3,6 = 3,3 \text{ maande}$

4

4.2.2**Lewer kommentaar op die voorraadomsetsnelheid en die voorraadhoudingsperiode vir 2019. Haal syfers of aanwysers aan. Verduidelik waarom sy hieroor bekommerd behoort te wees.**

Voorraadomsetsnelheid het van 5,6 na 3,6 keer afgeneem. ✓

Voorraadhoudingsperiode het van 66 dae (2 maande) na 101 dae (3 maande) toeneem. ✓

Beide hierna indikators toon dat Mary waarskynlik te veel voorraad voorhande aanhou. ✓

Sy sou kon rente verdien op die oortollige bedrag wat in voorraad belê is/Hierdie bate verdien nie rendement/opbrengs nie. ✓

Watter raad sou jy vir Mary gee? Verskaf EEN punt.

Koop in die toekoms voorraad in kleiner hoeveelhede aan. ✓

5

4.3.1

Mary het twee doelbewuste strategieë gebruik om verkope in 2019 te verbeter. Identifiseer die TWEE strategieë. Haal die betrokke syfers aan.

	Verduideliking (met syfers)
Strategie 1	Sy het die winsopslag % van 60% na 45% laat afneem. ✓✓
Strategie 2	Sy het meer mense toegelaat om op krediet te koop; 2018 se kontantverkope was meer as 50% van totale verkope, terwyl kredietverkope in 2019 heelwat meer as 50% van verkope was. ✓✓

4

4.3.2

Hou in gedagte dat die voorraad se kosprys met die inflasiekoers van 6% verhoog het en verskaf bewyse dat hierdie strategieë tot die onderneming se voordeel was. Haal syfers aan.

Indien dieselfde voorraad in 2019 verkoop is, sou koste van verkope gebaseer op volumes in die verlede, R339 200 wees. ✓✓

Koste van verkope in 2019 is R460 000 (wat 36% meer is), wat beteken dat die volume van goedere wat verkoop is, 36% meer is (wat wins sal laat toeneem). ✓✓

OF

Koste van verkope in 2019 is R460 000, wat 44% hoër is as die vorige jaar; inflasie van 6% is deel van hierdie verandering; die res is 'n toename in die volume goedere wat verkoop is.

LET WEL: Leerders kan soortgelyke redenasies met Verkope of Bruto wins gebruik.

4

4.4

Lewer kommentaar daarop of Mary haar debiteure en krediteure op toepaslike wyse beheer het of nie. Haal syfers aan.

Sy het debiteure nie goed beheer nie omdat die invorderingsperiode van 26 dae na 40 dae toegeneem het. ✓

Sy neem ook langer om die bedrae wat aan krediteure verskuldig is, te vereffen – hierdie periode het van 30 dae na 38 dae toegeneem. ✓

Lewer kommentaar op watter uitwerking dit op die onderneming sou hê.

Debiteure wat traag is om te betaal, sal die kontantvloei beïnvloed en die onderneming sal sukkel om sy skulde te vereffen (soos duidelik blyk uit die langer periodes om krediteure te betaal). ✓✓

4

TOTALE PUNTE
40

TOTAAL: 150